

«Ἡ ὀργή ἡ ὁποία κατεῖχε πάντας ἐπετείνετο ἐν τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ τοιοῦτος ἐξευτελισμός κτλ.»

Καὶ τὰ μοιρολόγια αὐτὰ γιὰ τὸν ἐξευτελισμό μας πιάνουν δύο δλάκαιρες στῆλες τῶν «Καιρῶν», στὸν ἴδιο κλαφάρικο καὶ βρισιάρικο τόνο γραμμένες.

Γιὰ νὰν τὴν πᾶθουν τὰ θωρηχτά μας ἔτσι χιῶ-
τικη, νὰ ποῦμε, μπορεῖ νὰ μὴ φταίει μονάχα ἡ
κακὴ τύχη, μὰ μπορεῖ νὰ γινε καὶ λάθος. Μὰ σύ-
φερνε ὅμως, θαρροῦμε, περισσότερο σ' αὐτὴ τὴν ἄτυ-
χη περίσταση νὰν τὸ δικιολογήσουμε ὅπως ὅπως τὸ
λάθος μας, κι ὅχι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι νὰν τὸ παραφουσκώ-
νουμε τόσο καὶ νὰν τὸ λέμε ἀκόμα κ' ἐθνικὸ ἐξευ-
τελισμό.

ΝΑΟΣ

Μέσ' σῆνοιχτὸ βιβλίον μου διαβάζω

Καὶ τὴ στιγμή πού τὸ σφαλῶ

Ἀπ' τῶνοιχτὸ παράθυρο κοιτάζω

Τὴν ἐκκληροῦλα στὸ βουιό.

Σαῦτῃ οἱ πιστοὶ μ' ἐδλάβειαν ζητοῦνε

Βωμὸ νὰ στήσουν στὸ Θεό,

Σαῦτὸ οἱ πιστοὶ κ' οἱ ἀπιστοὶ θὰ βροῦνε

Ἐνα τοῦ πνεύματος ναό.

ΕΝΑΣ

ΤΑ ΨΑΡΙΑ ΤΗΣ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ

Ἡ γλυκεῖα καὶ ἡμερὴ τοῦ Μεσολογγίου λιμνο-
θάλασσα, ἡ δοξαμένη μετὰ τὴν Κλείσοβα, τὸ Βασι-
σιλάδι καὶ τὸ Ντουλιμά, τὰ τρία περίφανα νησιὰ
τῆς, εἶναι καὶ μετὰ τὰ ψάρια τῆς καὶ τὰ γιδάρια
τῆς ἑξακουσμένη.

Ἡ λιμνοθάλασσα, πού ἀπ' τρεῖς πλευρὰς
τῆς τὴν ἀγκαλιᾶζει ὁ πράσινος τοῦ Μποχωριοῦ, τοῦ
Μεσολογγίου καὶ τοῦ Νειχωριοῦ κάμπος, ἔχει γιὰ
σύνορον κατὰ τὸ μέρος τοῦ Νοτίου πέντε νησιὰ, πού
τὴ χωρίζουν ἀπ' τὸν Κόρφο τῆς Πάτρας. Οἱ πατε-
ράδες μας ὅλα μαζί τὰ νησιὰ αὐτὰ τὰ λέγανε
ράμμα. Καὶ στὸ μέρος πού τὸνα νησι ἐξωρίζετο ἀπ'
τῆς ἄλλης, εἶναι οἱ μποῦκες, πού ἀπ' αὐτὲς μπαينو-
θαλίνουν τὰ νερά καὶ τὰ ψάρια τοῦ κόρφου στὴ
λίμνη.

Ἡ λιμνοθάλασσα εἶναι ἐθνικιά. Τὸ Δημόσιο τὴ
χώρισε σὲ ἑντεκα μεγάλα κομμάτια πού τὰ λέει

αἰχθυοτροφεία καὶ κάθε δεκαετία τὰ νοικιάζει χω-
ριστὰ τὸ καθένα. Ἀλλὰ στὴ μέση ἀφήνει κ' ἓνα μεγάλο
κομμάτι θάλασσα ξενοικιαστο καὶ μέσα σ' αὐτὸ ὅλοι οἱ
Μεσολογγῖτες μποροῦνε νὰ ψαρεύουνε λεύτερα, γιὰ
τοῦτο κι' ὅσους σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ψαρεύουν τοὺς
λένε σκαπούλους, ἀπ' τὸ ἰταλικὸ scapolo. Ἐνῶ στὰ
γιδάρια—ἔτσι λένε οἱ ντόπιοι τὰ αἰχθυοτροφεία ἀπ'
τὸ λατινικὸ vivarium—μονάχα οἱ νοικιαστέδες
τοὺς ἔχουνε τὸ δικαίωμα ν' ἀλιεῖν. Τὰ γιδάρια
εἶναι γύρ' ἀπ' τὴ λίμνη, κι' ὅσα βρίσκονται πρὸς τὸ
ράμμα τὰ λένε χειμωνιάτικα, ἐνῶ ὅσα εἶναι στὸ
μέρος τῆς στεριᾶς καλοκαιρινὰ, κ' ἐπῆραν αὐτὰ τὰ
ὀνόματα ἀπ' τὴς ἐποχῆς πού πιάνει τὸ καθένα τὰ
περσότερα ψάρια.

Στὴ γλῶσσα τῶν ψαράδων τοῦ Μεσολογγίου,
μονάχα οἱ λέξεις σκάπουλος καὶ γιδάρι εἶναι ξενικές,
ἐνῶ ὅλες οἱ ἄλλες λέξεις τοὺς εἰν' ἐλληνικώτατες. Νὰ
φκιαστέθηκε τάχα ἡ γλῶσσα τοὺς ἀπ' τὸ ξακουστὸ
τῶν Παλαμάδων σχολειό, ἢ μήπως οἱ ψαράδες τρυ-
πωμένοι στὴ λιμνοθάλασσα, δὲν ἤρθαν σὲ καμιὰ
γνωριμιά μετὰ ξένους καταχτητές; Καὶ τὴ λέξη ἀ-
λιεύω μονάχα στὰ γιδάρια τὴ μεταχειρίζονται, ἐνῶ
οἱ σκάπουλοι ἔχουν τὴ λέξη ψαρεύω.

••

Τὰ χειμωνιάτικα γιδάρια τὰ ὑποχρεώνει τὸ Δη-
μόσιο ν' ἀφήνουν ἀνοιχτὲς τρεῖς μποῦκες τῆς λιμνο-
θάλασσας ἀπ' τὴν 1 τοῦ Μαρτίου (πού ἀρχίζουν οἱ
διάφορες τῶν ψαριῶν φαμίλιες νὰ ταξιδεύουνε γιὰ
τὴ λίμνη καὶ πού ἀρχίζει ἡ λίμνη νὰ σοδεύη) ὡς τὴν
ὥρα πού θέλουνε νὰ φύγουνε ξάνα ἀπ' τὴ λίμνη
τὰ ψάρια.

Ἀλλὰ γιὰτὶ μπαينوθαλίνουν στὴ λίμνη τὰ ψά-
ρια, γιὰτὶ γίνεται τὸ πᾶσι κ' ἔλα αὐτὸ τῶν ψα-
ριῶν;

Ρώτησα γιὰ τοῦτο μιὰ μέρα ἓνα γέρο ψαρά
καὶ μοῦ τοίπει.

— Ἡ λίμνη, μοῦπε, εἶναι ἓνα παχὺ καὶ κα-
ταπράσινο λειβάδι, ὁ πυθμένας τῆς εἶναι γιοματός
ἀπὸ διάφορα χόρτα (σκαζοῦλι, λιανόβρυο, ἀλάπα,
καμπυλῖθρα, καθάλι, φύκια κτλ.), ἀλλ' ἔχει με-
γάλη κι' ἀπὸ κοιλίη (τὰ νεογέννητα κοχύλια) σα-
βοῦρα, κ' ἡ ἀνάγκη τῆς ζήτησος τὰ στέλνει ἐκεῖ
μέσα τὰ ψάρια τοῦ κόρφου γιὰ νὰ βροῦνε τροφή.

— Ἡ λίμνη, ἑξακολούθησε, εἶναι ξέβαθη στὰ
περσότερα μέρη, ἔχει πολλὰ, καθὼς λέμε ἐμεῖς, πα-
γανά νερά, κ' ἡ παγωνιά τοῦ χειμῶνα καὶ τοῦ κα-
λοκαιριοῦ οἱ κάψες, τὴν κρυώνουν ἢ πολὺ τὴ ζεσταί-

νουν, καὶ τὰ ψάρια τρέχουνε νὰ βροῦν τὸ κανάλι,
πού τὰ βαθεῖα νερά τοῦ εἶναι χειμῶνα καλοκαίρι τὰ
ἴδια. Καὶ κινεῖνε νὰ φύγουν τὰ ψάρια σὰν εἶναι μπα-
σιὰ, γιὰτὶ τοῦ καναλιῶ τὰ νερά, πού μπαίνουνε στὴ
λίμνη, τὰ κρᾶζουν καὶ τοὺς δείχνουν πὼς δὲν εἶναι
ἡ θερμοκρασία, πού πιθυμᾶνε τὰ ψάρια νὰ βροῦνε.

— Ἡ ξέβαθη λίμνη ὁ πάτος εἶναι γιοματός
χορτάρια καὶ βοῦλκο—μούτλη, πού ὁ ἀέρας πολ-
λὲς φορὲς τὸν ταραίζει καὶ κάνει θελοῦρα, καὶ δὲν
εἶναι τὸ στρώμα πού πρέπει στῶν ψαριῶν τὴ γέννα.
Γιὰτὶ τὸ ψάρι θέλει ἀμμουδιά, πού νὰ ρίξῃ ἀπάνω
σ' αὐτὴ τὰ μελίχλωρ' αὐγά του, καὶ τὸ σερνικὸ
πάλε θέλει νερό γαργαρό νὰ τὰ ἰδῇ καὶ σπάζοντας,
τὴν πέτσα πού τὰ κρατᾶει, μετὰ τὴν οὐρά του καὶ
χτυπώντας μ' αὐτὴ τῆς κοιλιᾶς του τὴν τρύπα, νὰ
χύσῃ ἀπάνω σ' αὐτὰ τὴ γαλατίνη γονή του. Καὶ
σὰν ἡ φύση σφυρίξῃ στῶν ψαριῶν τ' αὐτὴ πὼς ἦρθε
τῆς γέννας καὶ τοῦ γάμου ἡ ὥρα, τρέχουνε γιὰ ν'
ἀφήσουν τὴ λίμνη καὶ νὰ πᾶνε στὸ βαθὺ τὸ κανάλι,
πού κι' ἀμμουδιά καὶ νερά καθαρά τὰ προσμένουν.
Καὶ τὸ ταξίδι τοὺς αὐτὸ εἶναι σωστὸ πανηγύρι καὶ
φεύγουν τὰ ψάρια ἀναγέλες καὶ κυττᾶνε πηδώντας
πὼς τὸνα νὰ περάσῃ τὸ ἄλλο, καὶ πηδώντας νὰ
τριφτῇ στὴν ἀσημένια τοῦ ἄλλου κοιλιᾶ, πού
γιὰ τίτεια παιγνίδια πολλὰ ψάρια πηγαίνουνε μετὰ
ράχη στὰ κάτω. Καὶ δὲ φεύγει μονάχη ἡ νύφη,
ἀλλὰ τρέχουν κοντὰ τῆς πολλοὶ καθαλιέροι. Κι'
αὐτὸ τοὺς τὸ πᾶθος τοῦ ἔχουνε νοιώσ' οἱ ψαράδες καὶ
πιάνοντας μιὰ ὀλοζώντανη μπάφα τὴ δένουνε μ' ἓνα
σπαγγάκι φιλό καὶ τὴ σέρνουνε πρὸς τὴν ἄκρη
τῆς λίμνης. Μανίζουσι τότε τὰ στεράδια ἀπὸ
πίσω, κ' ἓνας ἄλλος ψαράς πεζὸς ἀκολουθώντας κα-
τόπι, ρίχνει τὸν πεζόβολο καὶ τὰ πιάνει. Μπάφα
εἶν' ὁ θηλυκὸς κέφαλος καὶ στεράδι τὸ σερνικὸ του.
Αὐτοὶ εἶναι οἱ λόγοι πού μπαίνουνε τὰ ψάρια
στὴ λίμνη καὶ σὰ μένουν ἐκεῖ λίγους μῆνες, θέλουνε
ξάνα νὰ φύγουν.

••

Κ' οἱ γιδάρδες ἔχουνε στὴς μποῦκες τῆς λίμνης
φυλάκους βαλμένους, πού μόλις θὰ νοιώσουν πὼς πι-
χειροῦνε νὰ βγαίνουν τὰ ψάρια, κάνουνε στοὺς συν-
τρόφους σινιάλο καὶ τρέχουνε καὶ τὴς σφαιλοῦνε ἀμέ-
σως. Καὶ γίνεται τὸ κλείσιμο τῆς λίμνης αὐτὸ στὴς
25 τοῦ Θεριστιοῦ ἀπάνω κάτω.

Καὶ μόνον ἡ μποῦκα πού εἶν' ἀνήμεσα ἀπὸ
Τουρλίδα κι' Ἀι-Σώστη, ἡ βασιλικιά ἡ πόρτα, μένει
ἀνοιχτὴ καὶ γιὰ ἀσφάλεια τὴν κλειοῦνε μονάχα

ΠΙΣΤΕΥΕ ΚΑΙ ΜΗ ΕΡΕΥΝΑ

Ὁ Ἀλέξανδρος Βαρλάς ἀναψε τὸ τρίτο τσιγάρο καὶ
σεριανίζοντας τρεῖς εἰκόνες, πού εἶταν κρεμασμένες στοὺς
τοιχοὺς, φουσουσε τὸν καπνὸ ἀργά, ἀργά, πού ἔδινε ἀπὸ
τὸ στόμα του σὰ συννεφάκι καὶ πῆγαινε πρὸς τὸ ταβάνι
καὶ σκορπιζόντανε. Ἐφτανε ἀψήλως, παχύς, μετὰ μεγάλη
στρογγυλὴ κοιλιὰ κ' ἓνα μικρὸ ὑπογάστριον, πού κάθε λίγο
καὶ λιγάκι τὸ φούχτιζε μετὰ τὸ δεξιὸν χεῖρ ἀνοίγοντας
τὸ στόμα. Ἡ φουσιγνώχια τοῦ ἔδειχνε ἀπάθεια, στωικὸ-
τητα καὶ καλοπέραση.

Ἀξίφρα χτυπᾷ δειλά, δειλά ἡ πόρτα τῆς κάμαρας
του. Τραβᾷ μιὰ ρουφητιά καὶ χωρὶς νὰ μετακινηθῇ φω-
νάζει:

— Ἐμπρός!

Ἀνοίγει ἡ πόρτα καὶ φαίνεται στὸ κατώφλι μιὰ ροδο-
κόκκινη δουλίτσα, πού χωρὶς νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια τῆς
πρὸς τὸν Ἀλέξανδρο Βαρλά εἶπε:

— Ἦρτε ὁ κύριος Ἀνέστης Φαγούδης... νὰ τὸνε βάλω
στὸ σαλόνι;

— Στὸ σαλόνι;... ναι βάλ' τονα... ἢ στάσου, ὁ Φα-
γούδης δὲν εἶναι ξένος, πῆς τονα νὰ ὀρίσῃ ἐδῶ...

Ἀκούστηκαν πατήματα βαρὴ στὴ σκάλα καὶ σὲ λίγο
μπαίνει μέσα στὴν κάμαρα ὁ Ἀνέστης Φαγούδης, ἑξήντα
χρονῶ ἀνὴρ πού ἀπάνου κάτου, ἐπίσης παχύς καὶ κοιλα-
ρᾶς, κατακόκκινος, ξουρισμένος.

— Πῶς εἶταν ἀφτὸ καὶ μᾶς θυμήθηκες ἔτσι πρῶτ',
εἶπε ὁ Ἀλέξανδρος Βαρλάς, πετώντας τὸ τσιγάρο του ἀπ'
τὸ παραθύρι καὶ ἀνάδοντας καινούριο.

— Εἶναι ἐνῶ ἡ ὥρα... δὲν κοιμήθηκα ὅλη τὴ νύχτα...
παιδεύτηκα σὰν τὸ Χριστὸ στὸ Γολγοθᾶ... δυστυχίος καὶ
λύπας δὲν ἐνοιῶσα στὴ ζωὴ μου, ἀπόψε μετὰ πλάκωσαν ὁ-
λες μαζωμένες.

— Μὲ τρομάζεις, φίλε μου... Μὰ δὲ μοῦ λὲς τί κακὸ
σοῦ γίνηκε, εἶπε ὁ Ἀλέξανδρος Βαρλάς, ἀνοίγοντας ἓνα
βιβλίο καὶ παίζοντας μετὰ τὰ φύλλα του.

— Ναί, κακὸ μεγάλο... προτιμοῦσα νὰ πέθαινα χτὲς
γιὰ νὰ μὴ μάθω τίποτα.

— Λέγε λοιπόν, εἶμαι περίεργος νὰ μάθω.

— Ἐχτὲς καθούμασταν ἐγὼ κ' ἡ γυναῖκα μου στὴν τρα-
πεζαρία, ὅτε εἴχαμε φάει, εἰμαστανε μονάχοι. Δὲν εἴ-
χαμε τίποτα νὰ ποῦμε... Δὲν ἔβρω, ἀπάνω στὴ σιγαλιά
πού βριστοῦσε, μοῦ ἦρτε μιὰ περίεργη ἰδέα... ὅχι καὶ
περίεργη... ἤθελα νὰ μίθω τὴ μουσικὴ ζωὴ τῆς γυναί-
κας μου. Ξέρεις ὅσο κι' ἀφωτισμένη νῆσαι ἡ γυναῖκα σου,
ὅσο νὰ σ' ἀγάπησε, ὅσο νὰ σὲ περιποιήθηκε, ὅσο νὰ σοῦ
τὰ εἶπε ὅλα, καὶ θὰ σοῦ κρυψέ, ἓνα πονάκι, μιὰ χαρίτσα,
τίλος ἓνα μικρὸ κι' ἀσχημάντο μουσικὸ... Ἀφτὸ τὸ πονάκι,
τὴ χαρίτσα, τὸ μικρὸ κι' ἀσχημάντο μουσικὸ θέλητα νὰ τὸ
μάθω. Λέω λοιπόν τῆς γυναίκας μου:

— Ἰουλίτσα μου, μοῦ ἦρτε ἓνας πόθος κ' ἐπιθυμῶ τὸν
πόθος ἀφτὸ νὰ μὴν τὸν ἀφήσω νὰ μέινῃ πόθος. Μὰ δὲ θὰ
μοῦ ἀρνηθῇς, ὅτι σοῦ ζητήσω...

— Σοῦ τὸ ὑπόσχομαι, ἀποκρίθηκε.

— Θὰ σοῦ δηγηθῶ τὴ ζωὴ μου μετὰ εἰλικρίνεια, ἀπὸ
τὸν καιρὸ πού παντρεύτηκα ἱστα μετὰ τῶρα, καὶ θὰ μοῦ
δηγηθῇς κ' ἐσὺ τὴ δική σου, δηλαδή, τὴ ζωὴ μου πού
δὲν ἔβρεις καὶ τὴ δική σου πού δὲ μπόρετα νὰ μάθω, τὴ
μουσικία μας τὴ ζωὴ πού ἀπόδλεπε τὴν ἀγάπη μας, τὸ
σπιτικό μας. Νὰ μὴ μοῦ κρύψῃς τίποτα... Εἶμαι τώρα
ἑξήντα χρονῶ κ' εἶσαι πενήντα καὶ ἓν εἶχε τίποτα
ἀφτὴ ἡ ζωὴ, πού μποροῦσε νὰ πειράξῃ τὸν ἄλλον, τῶρα
δὲ βῆχῃ σημασία, θὰ ξεμολογηθῶμε ὁ ἓνας στὸν ἄλλον

μὲ λίγες κλαρίδες, ποὺ νὰ μποροῦνε νὰ γλυστρᾶνε ἀπάνω τὰ πλοῖα, ποὺ στὸ Μεσολόγγι παλίνουν, ἐνῶ τὶς ἄλλες τὶς μποῦκες τὶς κλειοῦνε καλὰ μὲ καλαμω-
τὶς, ποὺ νὰ μὴ μπορῇ τίποτ' ἀπὸ ἐκεῖ νὰ περάσῃ. Ἀφίνουνε μονάχα στὴ μέση ἀπ' αὐτὲς μιὰ πορτί-
τσα ἀνοιχτή, φικασμένη μὲ καλάμια σὲ τρόπο ποὺ νὰ μποροῦνε τὰ ψάρια νὰ μπαίνουνε στὴ λίμνη, ἀλλὰ νὰ μὴ βγαίνουν πιά ἀπ' αὐτὴ, ὅπως δηλ. εἶναι τὰ στόματ' ἀπ' τὶς τσάκες τῶν ποντικίων. Καὶ τὶς πορτίτσες αὐτὲς τὶς λένε σουδιακά, γιὰτ' ἐξακολου-
θαί ἀπ' αὐτὲς νὰ σοδεύῃ ἀκόμα ἡ λίμνη.

Καὶ σὰ σφαλίσουν οἱ μποῦκες, τὰ ψάρια εἶναι πιά τῆς λιμνοθάλασσας σκλάβοι, καὶ σὰν ἀρχίσουν οἱ κάψες ποὺ τὰ ψάρια θέλουνε ν' ἀφήσουν τὴ λίμνη, ἀρχίζει καὶ τῶν γιβαριῶν τὸ μασοῦλι, γιὰτὶ ξέρουν οἱ γιβαρᾶδες τὸ δρόμο ποὺ θὰ πάρουν τὰ ψάρια καὶ τοὺς ἔχουν ὅλα τὰ πόστα πιασμένα μὲ τὶς τέχνες ποὺ στένουν γι' αὐτά.

Ἀλλὰ δὲ ζεσταίνονται κι' ὅλες τῶν γιβαριῶν οἱ φαμίλιες τὸ ἴδιο, κ' εἶναι εἶδη πολλὰ ποὺ ἀντέχουνε μέσα στὴ λίμνη καὶ φεύγουνε σὰν τὰ κρᾶξη ἡ πε-
θύμια τῆς γέννας. Γιὰ τοῦτο δὲν πιάνονται κι' ὅλα τῶν ψαριῶν τὰ εἶδη μαζί. Ὡς τὶς 25 τ' Ἀ-
λωναρίου πιάνουνε τὰ λιανώματα, ποὺ εἶναι διαφό-
ρων εἰδῶν ψάρια, καὶ τὸ περισσότερο μικρά. Ἀπὸ τὸν Τρυγητὴ ὡς τοῦ Σταυροῦ τὶς 10, ἀλειοῦν τὶς μπάφες στὰ δζένια, καὶ βγάζουν τὰ περίφημα τοῦ Μεσολογγίου βοτάρια. Ὑστερὰ πιάνουν τοὺς σπά-
ρους, ποὺ γιὰ νὰ τρυπώσουνε στῶν γιβαριῶν τὶς πῆρες, θέλουνε βροντὲς, κερανοὺς, ἀστραπὲς. Κι' ἀπ' τὶς 15 τοῦ Ἀϊ-Δημητρίου ὡς τ' Ἀϊ-Νικολάου ἀρ-
χίζει ἡ μεγάλη ἀλιά, ποὺ βγαίνει τὸ πολὺ καὶ με-
γάλο ψάρι. Κ' ὕστερὰ ἀπ' τ' Ἀϊ-Νικολάου εἶναι ἀπάλια καὶ χαλοῦν τὰ γιβαρία κι' ὁ καθένας ἔχει τὸ λεύτερο νὰ ψαρεύῃ μέσα σ' αὐτὰ γιὰ ἓνα δυὸ μῆνες.

Κ. Α. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

— Πατέρα, εἴταν ὁ Εὐκλείδης καλὸς ἄνθρωπος;
— Δὲ μᾶς τὸ λέει, παιδί μου, ἡ ἱστορία μ' ἀγιάζει;
— Γιατί, ἂν εἴταν καλὸς ἄνθρωπος, θὰ τὰ πιστεύαμε γι' ἀληθινὰ ὅσα λέει καὶ δὲ θὰ σκοτιζοῦμασταν νὰ μαθαί-
νουμε πῶς ἀπαδείχνει αὐτὲς τὶς προτάσεις.

Ἡ κυρία: Θαρρεῖς δὲν τὸ κατάλαβα, Μαριγώ, πῶς ἀλάκερη ὥρα χτὲς τὸ βράδυ στεκόσουναι καὶ μιλοῦντες μὲ τὸ δεκανέα;

Μαριγώ: Μὰ καὶ τ' ἤθελες, κυρία, νὰ στέκουμαι ὀλά-
κερη ὥρα δίχως νὰ μιλῶ;

σὰ νὰ εἶναι ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου πνευματικὸς. Θὲς καλὺ-
τερο ξεμολογητὴ ἀπὸ τὸν ἄντρα σου; Θὰ μοῦ ὀρκιστῇς
πῶς δὲ θὰ παραλείψῃς τίποτα καὶ θὰ σοῦ ὀρκιστῶ κ' ἐγὼ
τὸ ἴδιο... ἐγὼ μάλιστα θάρχω πρῶτος. Ἔλα, ὀρκίσου με.

«Σὰν παραγμένη λιγάκι ἡ Ἰουλίττα γυρνᾷ καὶ μοῦ
λέει:

«Μὰ δὲν ἤδρες τίποτες ἄλλο νὰ μοῦ ζητήσης; Τί
θὰ τὰ κάνης τὰ περασμένα...

«Εἴμαστε γέροι κ' οἱ γέροι ζοῦνε μὲ τὶς θύμσεις
τῶν περασμένων... ἀφγὴ εἶναι ἡ χαρὰ τους κ' ἡ λύπη
τους... Τὰ γερατειὰ δὲ βλέπουνε ἔμπρός, ἀλλὰ πίσω,
γιὰτὶ τὰ μπροστὶνὰ τὰ βλέπουμε καλῆτερα, εἶναι πὶθ
φωτεινὰ, βρῖσκονται σὲ ἐπίπεδο μέρος... κάμποσα χρόνια
ἡ ἴδια ζωὴ, χωρὶς κύματα, χωρὶς λαχτάρες, χωρὶς ἀπρο-
δόκητα, τὸ πολὺ-πολὺ λίγα γέλοια ἢ λίγα κλάματα καὶ
τέλειωσε... ὁ λάκκος κ' ἡ ἀφομοίωση μὲ τὴ μάννα γῆ...
ἐνῶ τὰ πίσω σοῦ φαίνονται θομπὰ, εἶναι πὶθ μακρισμέ-
να, πὶθ ἀδιάβαστα, πὶθ φουρτουνασμένα καὶ κουράζεσα,
κίπως νὰ τὰ φέρῃς μπροστὰ στὰ μάτια σου... Ἔλα τώρα
ὀρκίσου πῶς θὰ μοῦ τὰ πῇς ὅλα.

«Σοῦ ὀρκίζομαι στὴν τωρινὴ ἀγάπη μας.

«Κ' ἐγὼ στὸ ἴδιο σοῦ ὀρκίζομαι, κ' εἰς ἀρχὴν.

«Κι' ἐγὼ σ' ἀκούω,

ΛΥΠΗ

Μέσ' οἷς χορὲς ποὺ γύρω μας
πετοῦν ἀξένοιαστες σὰν χελιδόνια
τὴν περασμένη σου χαρὰ
θωρῶ νὰ μὴ σὲ βλέπῃ πιά γιὰ αἰώνια.

Σ' ἄλλες ψυχὲς, ἀκάλεστη
νὰ κάψῃ θέλει τὸ ἅγιο τῆς λιδάνι.
Μὴ κλαῖς κρῦβει παρηγοριά,
ψιτῶχό μου, καὶ τῆς Λύπης τὸ λιμάνι.

Καὶ στὸ βουνὸ τὸ δρόξερο
φυτρώνουν—πίστεψέ με—λουλουδάκια.
Κ' ἐδῶ νὰ κελαδοῦν ἀκοῦς
τὴ βαρυχειμωνιά μικρὰ πουλάκια.

Κύτταξ' ἐκεῖ στὸν οὐρανὸ
πόσα φωτόλουστα πλανῶνται ἀστέρια.
Τὰ βλέπεις πῶς στὴ Λύπη τους,
—στὰ γύρω σκοτεινιά—δίνουν τὰ χέρια;

Κασταλλόριζο

Μ. Γ. ΠΕΤΡΙΑΝΗΣ

ΤΡΙΚΕΡΙ

Μπαίνοντας στὸν κόρφο τοῦ Βόλου, στὴ μπούκα
ἀκόμα, ξαγναντίζουμε ἀπὸ δεξιὰ τὸ Τρίκερι, μιὰ
τοῦφρα σπίτια στριμωγμένα τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο,
στὴν κορφή ψηλοῦ βουνοῦ κατὰξερου, πετρωτοῦ, ποὺ
ἡ φόρα του εἶναι ἀπὸ λεβάντε σὲ μπουνέντε. Ἀνά-
μεσα σὲ δυὸ μεγάλες ρηματιὲς κάτω στὴ θάλασσα
εἶναι ἡ σκάλα τοῦ χωριοῦ, εἴκοσι ὡς τριάντα μα-
γαζιὰ καὶ καλύβια ἀραδιασμένα στὸ φῶδι τῆς
ἀμμου μὲ μικρὸ στενόμακρο λιμανάκι. Μιὰ ράχη
τοῦ βουνοῦ τὴ χωρίζει σὲ δυὸ κατεβαίνοντας ὡς τὴ
θάλασσα. Ὁ δρόμος ποὺ πηγαίνει στὸ χωριὸ ξεχω-
ρίζει ἀπὸ μακριὰ, ἀπ' τὴ θάλασσα, πετροστρωμένος
καὶ καγκιολιστός. Τραβάει ὡς μιστὴ ὥρα τὸν ἀνή-
φορο καὶ δυὸ λεφτὰ πρὶν φτάσῃ στὸ χωριὸ περνάει
ἀπ' τὰ πηγάδια. Περιοχὴ τοῦ χωριοῦ εἶναι ὅλη τοῦ
Τρικερικοῦ ἡ χερσόνησο, ἀπ' ὅπου ἐνώνεται μὲ τὴ
Μπαρτζώα (τὸ Τίσσαο βουνὸ τῶν ἀρχαίων) μὲ στενὸ
λαιμό, Διακόπι τῶνομά του. Στὴν κατοχὴ του πάλι
εἶναι καὶ τὰ νησιά τοῦ κόρφου, τὸ παλιὸ Τρίκερι
(ἀρχαῖα Κυκίνηθος) ποὺ χωρίζονται ἀπ' τὴ στεριά
μὲ διαπὸρι Ἀλογόπορος, τὰ Μικρὰ καὶ ὁ Ἀλατὰς.
Κέντρο τοῦ χωριοῦ εἶναι ἡ μητρόπολή του, ἡ Ἁγία
Τριάδα, στὴν κορφή τοῦ βουνοῦ. Οἱ παραδόσεις τῶν
γρῶν γιὰ τὸ χτίσιμο τοῦ χωριοῦ ἀπ' αὐτοῦ ἀρχι-

νοῦνε: Πῶς πρὶν χτιστῇ τὸ χωριὸ, τὸν καιρὸ ποῦ
ὅλος ὁ τόπος ἦταν ρουμάνι, αὐτοῦ στὴν κορφή ἀνα-
βροῦσε πολὺ νερὸ (ὕστερὰ τὸ σκόρπισαν μὲ διάργυρο),
καὶ οἱ τσοπάνηδες πήγαιναν καὶ πότιζαν τὰ κοπά-
δια τους, μὰ στὸν ἴδιον τόπο, ποὺ ἔγινε ὕστερὰ τὸ
ἱερό, σ' ἓνα δέντρο ἀπάνου, ἦταν ἡ εἰκόνα τῆς Ἁγίας
Τριάδας καὶ τὴν προσκυνοῦσαν. Καὶ τὸ χωριὸ ἦταν
στὸ νησί τὸ Παλιὸ Τρίκερι, μὰ ληστοπειράτες καὶ
κλέφτες γεμάτος ὁ τόπος, ὅτι ἐνεθάν τὴν ἡμέρα—
λένε οἱ γρῆς—τὴ νύχτα τοὺς τῶκλεβαν.

Ἡ ἐκκλησιά, μικρὴ καὶ ταπεινὴ ἀπ' ὄζω, ἀπὸ
μέσα ἔχει πολλὰ ποὺ ἀξίζει νὰν τὰ μνημονέψῃ κα-
νένας. Πρῶτα-πρῶτα τὸ τέμπλο, τρυπητὸ καὶ πο-
λυκέντητο, φέδρο πρᾶμα τ' ἀσκησκάντηλα, μιὰ
ἐφτάφωτη καντήλα ἀσκημένα. Καὶ κεῖνο ποὺ ἀγγίζει
τὰ παραμύθια, ἓνα θρόνο βασιλιᾶ, ὅπως λένε, ποὺ
κάπιο καράβι, ἀπὸ κάπιο νησί μακρυνὸ περνώντας,
τὸν πῆρε καὶ τὸν ἔφερε δῶρο στὸ χωριὸ καὶ καμάρι
του. Κ' εἶναι τώρα θρονιασμένη σ' αὐτὸν ἡ Παναγία
ἡ Τρικεριώτισσα, νὰ τὴν ποῦμε, ποὺ χωμένη στὴ
γῆς κάτω ἀπ' τὴ ρίζα μιᾶς γέρικης ἐληᾶς, νεῖρεψε
κάπιο καὶ τὴν ἔβγαλε. Ἐκτὸς αὐτὰ κ' ἓνα σταυρὸ
μικρὸ, σκαλιστό, κόμμοδο πρᾶμα, ποὺ παρασταίνει
ὅλα τὰ πάθια τοῦ Χριστοῦ σκαλισμένα πάνω στὸ
τίμιο ξύλο.

Ἀπ' τὴν ἐκκλησιὰ ἀρχινώντας οἱ δρόμοι κατη-
φορίζουν γυριστοὶ κάνοντας βόλτες γύρω στὴν ἐκκλη-
σιὰ ὅσο μακραίνουν, σὰν εἶδος σαλίγκαρο, ὅλοι καλ-
ντιριμωμένοι καὶ στενοὶ, πότε ἴσιοι, πότε μὲ ὄχτους.
Καὶ τὰ σπύτια πιάζουν ὅλες τὶς πλαγιὲς γύρω-γύρω
στὴν κορφή, παλὰ λατοποχτισμένα, ξασθέστωτα
ἀπ' ὄζω, μὲ τὰ μεγάλα ξύλινα ζουνάρια—σύφωνα
μὲ τὸ παλιὸ σκῆδιο—μὲ παραθύρια μικρὰ καὶ πολ-
λὰ, μὲ παραθυρόφυλλα γερασμένα σταχτιὰ ἀπ' τὴ
βροχὴ καὶ τὸν ἥλιο, καὶ τὰ περισσότερα κολλημένα,
ἀπὸ φόβου—τότες ποὺ τᾶφκιαναν—γιὰ τοὺς κλέ-
φτες, νὰ συντρέχῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Καὶ τὰ ἴδια
χτίρια ἔχουν πολλές φορές δυὸ καὶ τρεῖς πόρτες, με-
ρασμένα σὲ τόσα κομμάτια, ἐξαιτίας ποὺ ἔδιναν τὸ
μισὸ σπύτι τοῦ γαμπροῦ γιὰ νὰ ἔχουν τοὺς δικούς
σιμὰ τους κι' ἀργότερα ἀπὸ φτώχεια. Τέλος τὰ τε-
λευταῖα σπύτια κάτω στὰ χαμηλωμένα γύρω-γύρω,
εἴταν ὅλα τῶν πλούσιων κ' εἶχαν χτιστῇ σὰν πύρ-
γοι μὲ τρία καὶ μὲ τέσσερα πατώματα, μὲ πολεμι-
στρες καὶ χωρὶς παραθύρια χαμηλά. Ἀπ' αὐτὰ
ὅμως λίγα ὑπάρχουν, γιὰτὶ, ἢ τὰ χάλασαν, ἢ τὰ
κατέβασαν, ἔβγαλαν τὰ πολλὰ πατώματα, σὰ νὰ

«Θυμᾶται, σὲ εἶχα διεῖ ἓνα, δυὸ, τρεῖς φορές; καὶ
τρελλάθηκα γιὰ τὴν ὁμορφιά σου, τὴν καλοσύνη σου, τοὺς
τρόπους, τὴ γάρη σου. Σὲ ζήτησα ἀπὸ τοὺς γονιούς σου,
μὲ δέχτηκαν οἱ λαμπροὶ ἐκεῖνοι ὀνδρῶποι, ὁ Θεὸς ν' ἀ-
γιάσῃ τὴν ψυχὴ τους, μὲ δέχτηκες καὶ σύ, ἂν καὶ κάποια
μοῦ εἶπε πῶς δὲ σοῦ καλοᾶρεζα, καλὲς γλώσσες, καὶ παν-
τραφετήκαμε. Μεγαλῆτερη ἐφτυχία γιὰ μένα δὲ μποροῦσε
νὰ γίνῃ, δὲ φανταζοῦμαι πῶς εἴτανε δυνατό νὰ νοιώσω
μεγαλῆτερη χαρὰ... Εἶδες πῶς σὲ περιποιήθηκα, πῶς
εἶχα τὸ σπύτι μας... μήπως ὑπάρξε ποτὲ στιγμή ποῦ νὰ
νοιώσω πόνο, ποῦ νὰ νοιώσω πίκρα; Ὅχι, ποτὲ... ἢ ψί-
ματα λέω... ψέματα, ὑπάρξε μιὰ στιγμή ποῦ αἰστάνθηκα
μιὰ πίκρα. Μιὰ φορά, θυμᾶται μιὰ νύχτα ποῦ ἀργησα
νάρτω καὶ μὲ περίμενε τὸ πουλί μου, τρεῖς τέσσερες φί-
λοι, ὥρα τους καλὴ, ἢ ἐφτυχία δὲ μ' ἀφῆσε νὰ μάθω
ποτὲς ἂν πέθαναν ἢ ζοῦνε, μὲ πήγανε σὲ μιὰ μπουραβία
καὶ μὲ μεθύσανε. Σηκωθήκαμε νὰ φύγουμε, ἐγὼ μελε-
τοῦσα νάρτω σπύτι, ἐκεῖνοι δὲν ἤξερα ποῦ θὰ πηγαίνανε.
Σὰν ἔμαθαν τὸ σκοπὸ μου μὲ τραβήσανε, δὲ μ' ἀφῆσανε,
εἶπαν πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ χαλάσω τὴν παρέα, μ' ἐπείσανε
στὰ τελεφεταῖα. Πήραμε κατὶ δρόμους, ποῦ δὲν τοὺς ἔα-
νεῖδα ποτὲ ὡς τὴν ἡλικία ποῦ εἶχα φτάσει. Στεκοῦμασθε
σὲ μιὰ πόρτα, χτυποῦμε, μπαίνουμε μέσα. Πῶς διὰ ὅλο
πηγαίναμε, εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου, γιὰτὶ σὲ βεβαίῳ τίποτα

δὲν εἶχα, σὰν τὸ στραβὸ στὸν Ἀἴη σεργιάνουνα. Τέλος,
νὰ μὴν τὰ πολυλογῶμε, θρονιαζοῦμαστε σὲ μιὰ κάμαρα
καλοσυγυρισμένη. Σὲ κομμάτι ἀνοίγει μιὰ πλαϊνὴ πόρτα
κι' ἐπὶ μέσα μιὰ κοπελα μισόγυμνη, μὲ μπράτσα ἀνοι-
χτά, λαίμους ἀνοιχτούς, ποδάκια ἀνοιχτά καὶ ὁμορφιά,
πρώτης τάξης ὁμορφιά. Ἦρτε κατεφεταῖς σὲ μένα, νὰ μὲ
συχωρήσῃς γυναῖκα, μεθυσμένος, ξέρετε... μ' ἀγκάλιασε καὶ
μὲ φιλοῦσε, ξέρετε, μεθυσμένος. Τὸ αἷμά μου ἄναψε, κό-
ρωσε κ' εἴμουνα ἑτοιμὸς νὰ τῆς ἀνταποδώσω κ' ἐγὼ τὰ
ἴδια, νὰ μὲ συμπαθήσῃς γυναῖκα, μεθυσμένος ξέρετε... Μὰ
κρατήθηκα, ἦρτες στὸ νοῦ μου ἐσύ, ἢ εἰκόνα σου, ἐπὶ ἢ
ἴδια φανερώθηκες μπροστὰ μου καὶ τινάγτηκα, ἔδωσα
μιὰ σκουνητὴ τῇ γυναῖκα ἐκεῖνη κ' ἔκανα νὰ φύγω... Οἱ
φίλοι μου γελούσαν... κατὰλαβα τὴ φικία τους, τοὺς
ἔβρισα κ' ἔφυγα. Θυμᾶται ἐκεῖνη τὴ βραδιά σὰν ἦρτα
σπύτι... σ' ἀγκάλιασε, σὲ φίλησε, σὲ φίλησε, δὲ σὲ χόρ-
ταινα. Ἄλλο τίποτα δὲν ἔχω νὰ σοῦ πῶ, ξέρετε μεθυσμέ-
νος εἴμουνα... τὰ ρέστα τὰ ξέρετε... Καὶ τώρα ἔλα, πῆς
τὴ δικὴ σου τὴ ζωὴ.

«Ξεροκατάπιε μιὰ ἢ Ἰουλίττα κι' ἀρχισε:

«Σὰν ἦρτε καὶ μὲ ζήτησε, ἀπὸ τοὺς γονιούς μου
εἶναι ἀλήθεια ποὺ δὲ σὲ ἤθελα... μὰ μ' ἐπείσε ἡ μητέρα.
Εἶχες πλοῦτη, εἰσὺνα καλὸς νέος, ἐνῶ ἐγὼ τί εἴμουνα,
ἓνα φτωχόκορισο ἄπροικο καὶ τίποτα πασαπᾶνω. Ἀπο-
φάσισα λοιπὸν καὶ σὲ πῆρα. Καὶ δὲν εἴμουνα δυστυχῆς,

Πιά να καταλάβεις τί θέλω να πω, Θυμίου; τί γράφτηκε αυτές τις μέρες για την παράσταση της «Αντιγόνης» που όλες οι εφημερίδες (χωρίς να τις βάλει βέβαια ο κ. Σιγάλας, ο ήσυχος κι αβόρτος αυτός εφημερίτης) μας πήρανε ταυτιά μας να μάζεψαν πως το τάδε πρόσωπο θάν το παίζει ή τάδε κυρία, ευνουμένη μαθήτρια του κ. Σιγάλα, και άλλο πρόσωπο ο τάδε κύριος, ευνουμένος μαθήτης του κ. Σιγάλα, και πως την παράσταση θάν τη διεύθυνε ο κ. Μιστριώτης, ευνουμένος διδάσκαλος του κ. Σιγάλα κτλ.

Να ζει κανείς και να δουλεύει για να ποχτήσει την αρετή του κ. Σιγάλα, δεν είναι και μικρό πράμα. Να μας ευνουί λοιπόν κ' έμεις ο γενικός αυτός Φαβορέτος των Μουσών και των Χαρίτων.

Δικός σου
Τριδιάτας

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΥΚΛΩΠΑ

Φίλατε «Νουμά»,

Εδίδαξα με μεγάλη προσοχή—μελέτησα μπω να πω—τη μετάφραση του Κύκλωπα του Έβριπίδη που δημοσιεύτηκε στα φύλλα 133, 134, και 135 του «Νουμά».

Έτσι έπως το διαβάσατε είδατε ένα δράμα ζωντανό χωρίς κουσούρια, που δε σκοντάφτει πουθενά στα σημερινά συνήθεια και όσοι έτυχε, περιδεύοντας στη Ρούμελη ή στην Ήπειρο, να πέρασαν και μια νύχτα στη σπάνη, θάν τήνε θυμηθούνε έφτους διαδίζοντας τον Κύκλωπα. Δέ βρίσκω λόγια να παινέσω τη μετάφραση άφτη γιατί έχει δουλειά μεγάλη που δέ μπορεί να τήνε νοιώσει κανείς χαδούοντας την έτσι έλαφρά με τη ματιά του. Πάρτε τη στερεότυπη έγδοση του Κύκλωπα και θά σ'ε βοηθήσει πολύ στο να νοιώσετε τη δουλειά άφτη—όλες άφτες οι τσολάνικες έκφρασεις, έλα τα έκφωνήματά τους, τα άστεία τους, κι άφτες άκόμη ο ρυθμός του τραγουδιού των Σατυρόπουλων, είναι μελετημένα βαθειά. Ο μεταφραστής μελέτησε όλα, τα άναλυσε, τα αίστάνθηκε, τα έκλεισε μέσα του, έπειτα μελέτησε και τη σημερινή ζωή της Ελλάδας, του χωριού, της άληθινής Ελλάδας, με μελέτη σοβαρή και κοπιαστική και άρχισε να μεταφράζει αποδίνοντας. Η άπόδοση άφτη είναι το δυσκολώτερο μέρος μιας άρχαίας μετάφρασης. Και θυμούμαι τη στιγμή άφτη τα λόγια ενός κυρίου που έγραφε πέρυσι στα «Παναθήναια» για την παράσταση της «Ορίστειας» του Σωτη-

ριάδη: «Η άναβίωσις του άρχαίου δράματος είναι έπως και ο τετραγωνισμός του κύκλου». Ο κύκλος άφτός θά τετραγωνιστεί μια χαρά αν στο θέατρο παιχτούν μετάφρασεις τέτιες και τις άκούει άκροατήριο γνήσιο Ρωμαίικο κι όχι το έκφυλισμένο των σαλονιών. Για τέτιο άκροατήριο δέν είναι ο «Κύκλωπας».

Μέσα στην άμάθειά μας για τον άρχ. κόσμο κάνομε τις άναλογίες μας με τον σημερινό των σαλονιών που, κατά τον δασκαλισμό, μοιάζει περισσότερο με τον άρχαίο γιατί μιλά καθαρέβουσα, έπως κ' έγω θά ήμουνα έξαφνα Σωκράτης αν φορούσα τα ρούχα του Σωκράτη.

Ο άρχαίος Έλληνας βσιλιάς άπέχει άπό τον σημερινό όσο το φώς άπό το σκοτάδι. Είναι όμως άπαράλχτος άφτός ο άρχαίος με το Ρήγα των δημοτ. τραγουδιών.

Η διαφορά που κάνει τον κύκλο άτετραγωνιστο έδω είναι το άκροατήριο, είναι ή ψυχή ή άνάλλωιωτη του άρχαίου Έλληνα και του σημερινού χωριάτη.

Για το σημερινό κόσμο των σαλονιών ευστήνω τη Γαλλική μετάφραση της Ιλιάδας άπό τον Lamotte—άφου μάλιστα ξέρουν τα Γαλλικά καλύτερα άπό τα Ρωμαίικα—που παρουσιάζει τον Όδυσσέα με φρόνο και τήν Ήρα με face-à-main και τον Δία να δίνει το μπράτσο του στη θεά και στη μήσωση.

Άφτη ή μετάφραση που τόσο τήνε χτύπησαν στη Γαλλία είναι για τη σημερινή μας Ελλάδα, και ή μετάφραση του «Κύκλωπα» ή λεβέντικη, για την Ελλάδα του 21. Μα έμεις, λείει ο Βαλαωρίτης—και τώπε μάλιστα δώ και 40 χρόνια—άπέχομε άπό τη γενιά που 21 όσο έκείνη άπ'τους προπάπους της. Άκούτε σήμερα κάτι όνόματα παληκαρίσια πουκάμαν κρόστο στα 21 κάτι όνόματα που σ'ε ένθουσιάζουν, που σ'ε φέρνουν στον νού κάτι φουστανελλάδες με λεβέντικες μορφές σαν και δαύτες των άγωνιστάδων που δημοσίεψε ο Σκόκος τώρα τελευταία δυό τρία χρόνια στο «Ημερολόγιό» του, γυρνάτε στους κατόχους τους και βλέπετε κάτι έκφυλους με μονόκλ, κάτι γυναικίτσες, κάτι τζιτζι-ποπό.

Ο Κύκλωπας δέν είναι για τους τέτιους. Ο μεταφραστής του δέν ήθελε κι ούτε ήθελε να χει υπόψη του μια τέτοια Ελλάδα έγραψε και θά γράψει για το λαό για το Έθνος κι όχι για τις έξαιρέσεις του—άλλοίμονο τις τόσο μεγάλες.

Ο Κύκλωπας θά ζήσει, θά ζήσει, γιατί έχει όλα τα προσόντα να ζήσει. Ψυχολογία και δραματική ποίηση ενός Έβριπίδη, μετάφραση άριστοτεχνική, άπόδοση τέλεια. Ο κ. μεταφραστής θά καλλιεργήσει πιστέω και πρέπει να καλλιεργήσει το είδος άφτό και μάλιστα τις Λεβέντικες Τραγωδίες που έχει τη δύναμη να τις άποδίνη θαυμασία. Οι γνήσιοι Έλληνες που θά μ'ε διαδεχτούν θά αίστάνονται καλύτερα τήν άζία της μετάφρασης και θά τονέ βλογούνε λέγοντας:

—Αυτός ο άνθρωπος έβεργέτησε τήν πατρίδα του.
Πόλη.

Στέφανος Παρθενικός.

ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗ

«Χαιμώνιασε!.. Στην άδυσσο φτερούγισσε ή νεοίτη, κ' ή θεά της φεγγοβολή βυθίστηκε στα σκότη! Τώρα χλωμός και σέρνοντας μαζί μου τη φλογέρα στις χιονισμένες ρεμματιές πλανιέμαι νύχτα-μέρα...

... Όλοϋθε πίκρες, συμφορές! Δοϋθε καταδίκη! Έρωλίστε στα στήθεια μου έρήμωση και φρίκη... Με θλίψη βλέπω πένθιμες και νεκρωμένες χήμου να γέρνουν οι έλπίδες μου και τα όνειράτά μου!...

Στην τρικυμία της ζωής επέλεξα, και μόνο τους στεναγμούς άπάντησα, το κλάμμα και τον πόνο—τώρα οι νιοί τριγύρω μου θαρρύν με καταφρόνια το γέρντα που σώριασαν έρείπιο τα χρόνια...

Στα σπήλαια, στις έρημιές γυρεύω ύπνο πλάνο πότε θά λείψουν οι καημοί, άχ! πότε θ' άνασάνω! Η παγωμένη μου καρδιά έστέρησε, και νοιώθω σβυσμένο κάθε όνειρο, σβυσμένο κάθε πόθο!...

ΝΑΗΟΛΕΩΝ Α. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ

Ο ΤΣΑΡΟΣ ΣΕ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

Η κορώνα δέ φυλάει άπό κεφαλόπονο τον Τσάρο

Και του Τσάρου τα πλεμόνια δέν τον σβήνουνε τον ήλιο.

Με το κνουτο, και του Τσάρου θά ματώνανε τα πίσω.

Του Θεού μπορεί ν'άν' άξάδερφος ο Τσάρος, μα ο άδερφός του όχι.

Μακρι κι αν έχει ο Τσάρος χέρι, μα τον ούρανό δέ φτάνει.

τόν είδε μια, γύρισε το φύλλο, σοβαρέθηκε κι άφτός κ' είπε:

—Σου κακοφαίνεται που γελώ... Άμα τι ήθελες να γυρίσεις άπ' τη γυναικά σου να σου ξεμυστηρεψή τη μυστική ζωή της... Άν έκαμαν όλοι σαν κ' εμένα, πόσο σήμερα θά τρέβονταν τα μαλλιά τους για τήν άπιστία της γυναικας τους... Δέν είδουνα έφχαριστημένους να μην έζιγρη-τίποτα κ' έτσι το γαλήνιο ταξίδι της ζωής σου να μην ταρχατζή άπό κανένα κύμα... Τι με μέλει εμένα, οδ παρακαλώ, α με βρίσκουνε άπό πίσω μου... πίσω άπ το βασιλιά δ,τι θές π'ε, φτάνει έκείνος που δέν άκούει τίποτα και καθάται έφτυχισμένος στο θρόνο του. Η γυναικά μου με άπάτησε, έγω δέν έμαθα τίποτα, πάθανα χωρίς να μάθω τίποτα, είναι το ίδιο σά να μη με άπάτησε... είναι ψέματα;.. Με περιποιήθηκε, μ' έδωσε δ,τι της γύρεψα, τη ζωή της, την άφοσίωση, τις περιποιήσεις της, τη νόμιμα τίμια, έκανοποιούμουνε έτσι και ήθια. Τι να γυρίσω περισσότερο; Η δ'νιθα σκαλίζοντας βγάζει τα μάτια της. Να τώρα βλέπεις άφτόνε τον ά-θ'ρωπο που φορτωμένος με το κουφάκι του περπατά; Βλέπεις κ' έκείνο το δέντρο που κουνιούνται τα φύλλα του άπό τον άέρα; Τα βλέπεις άφτα και τα πιστέεις και όμως μπορεί ο άνθρωπος έκείνος να μην περπατά και τα φύλλα του δέντρου να μην κουνιούνται, μπορεί να παθαίνουνε καμιά οφθαλμαπάτη, καμιά γέλοια του ματιού, είναι καμιά άνάγκη να π'εμε να πιστέωμε τον άνθρωπο και τα φύλλα για να

βελτισθούμε; Και τί μ'ε κόρτει; Το π'αν είναι να νομίζω κανείς και να πολαδίζην έκείνο που νομίζει... Ίσα με τώρα ή γυναικά σου σου έδωσε κανένα σημείο της άπιστίας της, σου έκανε να νομίζεις πως δέ σ' αγαπά;... Όχι, ε τότε θά π'ε πως για σένα ή γυναικά σου έβγαλε πιστη και σ' αγαπούσε. Τελείωσε. Μα ψέματα είναι, τί σ'ε μέλει εμένα; Έσύ ίσα με σήμερα δέν πέρασες τη ζωή σου νομίζοντας πως αγαπιέσαι; Έλα, πάρε τον τάδε να πούμε, που αγαπήθηκε στάληθεια και δέν άπατήθηκε, π'ε μου τί περισσότερο ένοιωσε άπό σένα, που νομίζεις πως αγαπιέσαι και που δέ σου δόθηκε άφορμή να νομίσας το έναντιο; Σου το είπα και σου το ξαναλέω, σά νομίζεις πως είσαι κουτσός είσαι κουτσός, σά νομίζεις πως έχεις μια μεγάλη μύτη, έχεις τη μεγάλη μύτη, γιατί έκείνο το νομίζεις προέρχεται άπό κατάρπισμα. Κατάλαβες τώρα; Πήγαινε, γλήγορα πήγαινε και φίλησε τη γυναικά σου και πάρε της και συχώρεση, γιατί τήν είπες άτιμη και βρώμα.

—Μα πως γίνεται άφτό, πως μπορεί κανείς να μη θάλλη να μάθ'η βλοσυρή τη ζωή της γυναικας του, άπό τον καιρο της παντρειάς της τουλάχιστο;...

—Δέν πρέπει, του είπα, ο άνθρωπος στον κόσμο να τα γυρίση όλα... Κάνεις ένα βιβλίο και βρίσκουνται μερικοί και σου το έκθαίρουνε μπροστά σου, σ'ε κάνουνε να νομίζεις πως είναι άρ-πουργήμα το βιβλίο σου και σ'ε με-γάλος συγγραφέας, μα στάληθεια το βιβλίο σου μπορεί να είναι μηδενικό και σ'ε ένας άνόητος γραφ ά... Τι σ'ε κό-

φτει εμένα, εσύ φτάνει να πεθάνης νομίζοντας πως είσαι δοξασμένος, γιατί κ' ή δόξα είναι ένα άπό τα πολλά τα πράματα που κάνουν τον άθ'ρωπο έρτυχή, έτσι του ανθρώπου ο έγωισμός γίνεται... μην π'ε να άκροαστής κρυφά να διής το τί λένε για σένα, μπορεί να πουνε τίποτες κακό και να σου κακοφανή... και να χάσης και μια αίτία έφτυχίας... Φίλε μου, ή άληθινή άλήθεια δέ φέρνει τήν έφτυχία και γι' αυτό είναι ψέμα το τί νομίζεις είναι ή σωστή άλήθεια και παραπάνω μη γύρεβε ή θές να περάσης τη μικρή ζωή σου έφτυχισμένος και χωρίς φουρτούνες, γιατί ο κόσμος για το όντο, έπως σκέφτεται άφτό, δέν είναι κατιτίς πολυσύνθετο, ούτε ο έτερισμός παίζει μεγάλο ρόλο, παρά μόνο το έγω ύπάρχει και βασιλεύει και κάτι πράματα που έφχαριστούνε το έγω, τίποτα άλλο και γι' αυτό και μόνο πασάζει το όντο και πρέπει να πασάξη... παράδειγμα πάρε τα ζωα... Έλα, πήγαινε γρήγορα να φιλήσης τη γυναικά σου, που ίσα με τώρα δέ σου έδωσε άφορμή να πικραθής... που έχει άκέραια έκανοποιήσει το έγω σου.

—Άντίο, Βαρλά, αντίο... π'εγω να σιλήσω τη γυναικά μου...

1904

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ